

De sanctorum miraculis .
De antepo et eius signis .
De resurrectione .
De iudicio .
De gehenna .
De penis impiorum .
De gloria sanctorum .

¶ Quid deus sumus et incommutabilis sit

Immū bonū deus ē q̄ incommutabi
lis ē a corrūpi oīno non potest . Crea
tura vero bonū ē sed non sūmū est q̄
mutabilis est et dū fit quidem bonū
non tamē esse potest a sūmū . Quid ē immorta
litas dei nisi eius incommutabilitas . Nā a ange
li et anime immortales sūt s̄ immutabiles nō
sūt . Ideoq; solus deus dicitur immortal' q̄ so
lus incommutabilis . Nam anima morit' dū dese
rēte deo de bono in malū mutatur . Sic et āgel'
dū deserto deo est lapsus . ¶ Quid materia ē habet
vñ existat . mutabile est . q̄ de informi ad formā
trāsfit . ¶ Quid vero non habet materiā immutabile
est sicut de' . Itaq; bene hec substancialit' sunt
in deo . i . incorruptio immortalitas et incommuta
bilitas . Inde a merito cūcte preponit' creature
Opas non osilium apud deū potest mutari . nec

variari cū. quia p varia tēpa diuersa precipit
Sed manēs idē immutabilē a eternus qđ cui
q; congruū est temp̄i ab ipsa eternitate. in eius
māsit dispositōnis cōsiliij. Nō vsu nostro aliud
deū putare. aliud pulchritudinē eius. atq; aliud
mansuetudinē eius. sicut aliud est homo. aliud
pulchritudo. quia desistente pulchritudine homo
manet. Ac per hoc qui ita intelligit. deū corpore
um esse credit. dū pulchritudo dei ipse deus sit
qđ deo deus dicitur simplex. siue non amittendo
quod habet. seu quia nō aliud est ipse. et aliud
quod in ipso est. Inordinate dici. seu cōferri vi
cijs. solēt ea que ordinate in deo sūt ut pte sim
plicitas que aliquando dicitur pro stulticia.
et non est. apud deum vero summa simplici
tas est. Juxta hanc regulam et cetera existi
manda sunt

Qđ immensus et omnipotēs sit deus. Cap. 2.

Non ideo celum et terram implet deus
ut cōtineant eum. sed ut ipsa potius
contineantur ab eo. Nec particulatim
deus implet omnia. sed cum sit idē vnus. vbi
q; tamen est totus. nō ita putandus est esse de
us in omnibus. ut vnaqueq; res pro magnitu
dine porcionis sue capiat eum. id est maxima
maius. et minima minus. dum sit potius e
iā ipse totus in omnibus siue omnia in ipso

Omnipotēcia diuine maiestatis cūcta potesta
tis sue immensitate cōcludit. Nec euadendi po
tencias eius quisquis aditum inuenire poterit
quia ille omnia circumq; ostendit. Cuncta
enim intra diuini iudicij omnipotenciam coar
tantur sine qua continenda sunt ut salua sint
seu ea que amputāda sunt ut peccāt. Nullatenus
ergo possibile est effugere deū quempiā. Qui e
nim eum nō habet placatū nequaquam euadit ira
tum. Immēsitās diuine magnitudinis ista est
ut intelligamus eū intra omnia sed nō indusū
extra omnia sed non exclusū a deo interiorē
ut omnia contineat ideo exteriorē ut incircum
scripte magnitudinis sue immēsitate omnia cō
cludat. Per id ergo qd exterior est ostenditur
creator esse. per id vero qd interior gubernare
omnia demonstratur. Ac ne ea que creata sūt si
ne deo essent deus intra omnia est. Verū ne ex
tra deū essent deus exterior est. ut omnia cōdu
dantur ab eo de consumatione alicuius facti dici
tur perfectio. deus autem qui non est factus quo
modo est perfectus. Sed hūc sermonem de usu
nostro sumit humana impia sicut et reliqua
verba quatenus id qd ineffabile est ut cuiusq; di
ci possit quomā de deo nichil digne humanus
sermo dicit. dū local nō sit deus localiter tñ in
suis ābulat sanctis dū de loco in locū p̄dicatur

ab eis. Nam deus qui nec loco mouetur nec tpe
in seruis tamē suis a tpe a loco mouetur. Quo
ciens ab eis dē localiter predicatur: dnm de deo
nec scdm qualitatē. nec scdm sitū. nec scdm ha
bitū aut motum. aliquid digne dicatur. inest
tamen ei quodāmodo latitudo caritatis. q̄ nos
ab errore abstrahit a cōtinet in veritate. Inest
ei a lōgitud. qua nos longanimiter malos por
tat. donec emendatos patrie future restituat.
Inest ei a latitudo per quam omnē sensum sue
sciētie immēsitare exsuperat. Inest ei et p̄fūdū
quo dampnandos in seruis iuxta equitatem. Et
iuxta equalitatem amādos deus in seruis suis
disponēs preordīnat.

Qd̄ inuisibil̄ sit deus.

Cap. 3.

Qum de deo loquēs scriptura plerumq;
dicat. ecce de⁹. non q̄si visibilē ostendit
sed vbiq; esse presentem significat. per
id qd̄ dicit. ecce dominus. vel quod magnitudi
nem diuinitatis eius nullus sensus possit atin
gere. etiam nec angelica nec humana. post re
surrectionem natuā proficiat. a ad cōtemplā
dum deum in diuersa confurgat. Videre tamē
eius essentiam non valet plane q̄ nec ipsa pro
feciō angelica in totum attingit scire. scdm a
postolum qui ait. Et pax dei que exsuperat
omnem sēsum. ut subaudias etiam angelorum

Sola enim trinitas sibi integre nota est a hu-
manitas a xpo suscepta que tertia est i trinita-
te persona. Intelligibiliter quod a miro modo
dei eencia sciri potest dum esse creditur. Opus
vero eius qd utiq; equari a non potest atq; iu-
dicia a nullo penitus sciuē dei secreta vl iudiciā
a eius non posse sensu penetrari vl āgelico vel
humano. Et ideo qz occulta sed iusta sunt tm̄
venerari ea op⁹ ē et timere nō discutere aut in-
q̄rere scdm aplm qui ait. Quis enim agnouit
sensum dñi aut quis consiliarius eius fuit.

Qd ex creature pulchritudine agnoscat de⁹.

Ex ad incorporea creatoris magnitudi-
nem creaturarū corporea magnitudo cō-
ponitur ut magna consideretur ex paruis
a ex visibilibus invisibilia existimetur atq; ex
pulchritudine sanctorum effcōz operū cognosca-
tur. non tamē parilitate cōsimili sed ex quadā
subdita et creata spē boni. Sicut ars in artificiē
retorq̄t laudem ita rerū creator per creaturam
suā laudat. Et quāto sit excellētiōz ex ipsa ope-
ris cōdicōne monstratur. Ex pulchritudine cir-
cumscripte creature pulchritudine suā que cir-
cūscribi neq̄t fac de⁹ intelligi ut ipsis vestigijs
reuertatur homo ad deum quibus auersus est
ut qz per amorē pulchritudinis creature a cre-
atoris forma se abstulit rursum p creature decorē

ad creatoris pulchritudinē reuertat. Quibusdā
gradib; intelligētiē p cognitiōem creaturaz. p
greditur hō ad intelligēdū deum creatorē. Id
est ab insensibilib; surgens ad sensibilia. a sensibi
libus surgēs ad racōnabilia. a racōnabilib; ad
creatorē. Intelligibilia p se collaudant deū. et
racōnabilia a insensibilia. nō per se sed per nos
dū ea cōsiderātes deū laudamus. Sed ideo dicū
tur laudatē ipsa qz eandē laudē earū pturēt cau
sa. Dixerūt autē qz nichil tam ebes sit qd nō
sensū habeat in deū. Hinc ē illud qd ex filice du
ra sūntilla excurit. Et si ignis in saxo. vtiq; ibi
sēntur sensus vbi se vita nō sentit.

Qd ex vsu nostro quedam species ad deum
referantur.

Cap. 7.

Nostro vsu deus zelare dicitur vel dolere.
Hoy enim motuū apud deum perturbacō
nulla est. apud quē tranquillitas summa est.
Non ita est precipitāda mentis sententiā. ut
credamus posse dō furoris vel mutacōnis acce
dere perturbacōnem. sed ipsam equitatē iusti
cie que reos punit. iracūdiam sacra lectio no
minauit. quomā qd iudicātis equū ē. furor ē et
indignacō paciētis. Ita g̃ intelligere op⁹ est a
alias passioēs q̃s de affectione humana ducit
scripturā ad deū. ut a iux se incommutabil sit cre
dēdū. et tñ p cāz effectib; ut facili⁹ intelligat

noſtre locucomis a mutabilitatis genere appel
letur. Tam demeter deus humane ſoluit infir
mitati ut quia eū ſicut eſt non poſſimus agnoſ
cere noſtre locucomis more ſe ipſum nobis inſi
nuet. Vñ et mēbrozum noſtroꝝ qualitātē ha
bere deſcribitur a paſſionum indigna dici de ſe
voluit quaten⁹ ad ſua per noſtra nos traheret
a cū cōdeſcenderit nobis cōſur geremus ei Mul
tis modis deus ad ſignificādum ſe hominibz de
inferioribus rebz ſpēs ad ſe trahit quem reueā
iuxta ppriam ſubſtāciam inuiſibilem eſſe a in
corporeū conſtat. Pletūqz de corporibus ad de
um ſumūē qualitātū ſpēs que tamen in deo nō
fūt. quia in ppria natuā incorpore⁹ eſt et in cir
cumſcriptus ſed pro efficiētia cauſarū rerum i
ipſo ſpecies ſcribūtur ut quia omnia vidz dica
tur ocul⁹ a ppē q̄ audit omnia dicatur auris
Pro eo autē q̄ auertitur ambulat pro eo autē
q̄ exſpectat ſtat. Sic a in ceteris horū ſimilibus
ab humanis mētibz trahitur ſimilitudo ad deū
ſicut eſt obliuiſcens a memorās. Hinc eſt qd̄
a ppheta dicit Iuauit dñs exercitū per animā
ſuam non q̄ deus animā habeat ſ; hoc noſtro
narrat effectu. Et alibi ſimili figura a vermīs a
ſcarrateus intelligitur. Nec mirū ſi vilibus ſig
nacōibz figuretur quū uſqz ad noſtrarū paſſio
nū ſeu carnis otumelias deſcendiſſe agnoſcēt.

Nam a r̄ps agnus nō p̄ natura sed p̄ innocen-
cia a leo p̄ fortitudine non p̄ natura a serpens
p̄ morte a sapiētia non pro natura scribit̄. Nā
et in p̄pha plaustrī portātis fenum spēs ducit̄
ad deum. Et hec ideo omnia per figurā r̄ps quia
nichil est horū ad p̄prietatē substācie eius non
scdm essenciā sed secundū similitudinē spēs du-
cuntur ad dū neq; p̄ substācie p̄prietatē s; p̄
efficiēcia causarum. vñ a creditur de⁹ nū q̄ vi-
sibiliter hominib⁹ apparuisse n̄ p̄ assumptā cre-
aturatū spēm. Fallunt̄ quidam stultorum dū
legūt ad ymaginē dei factū esse hominem arbi-
trantes deū esse corporeum dū non caro qđ est
corpus sed anima qđ est spiritus dei ymaginē
habeat. Non ergo esse corpis formā in deo quī
hominē ad ymaginē suam fecit quia mentē nō
carnē ad similitudinē suā creauit. Cogita igit̄
quale corpus habeat veritas a dū non inuene-
ris hoc est de⁹ facies dei in scripturis sacris. nō
caro sed diuina cōgnitō intelligitur eadē racōe
qua per faciē cōspectā quisq; cognoscit̄. hac
enim racōne in oracōne dicitur deo ostēde nob̄
faciē tuā ac si dicatur da nobis cōgnitōez tuā
Os dei v̄nigenit⁹ eius est. Nā sicut p̄ verbis
que p̄ linguā fiunt sepe dicimus illa et illa lin-
gua ita a p̄ dei verbo os ponitur qz mos est ut
ore verba formēt̄. Et si volueris genē locucōes

illo demonstrare. quo is qui efficit per id quod efficitur nominatur. bene os pro verbo ponis. sicut lingua pro verbis. sicut manus pro litteris. Vestigia dei sunt quibus nunc deus per speculum agnoscitur. Ad perfectum vero omnipotens reperitur dum in futurum facit ad faciem quibusque electis presentabitur. ut ipsam speciem contempletur. cuius nunc vestigia contemderet conatur. Hoc est quod videre per speculum dicitur sicut et cetera.

Quod nulla temporum successio ascribitur. Cap. 6.

Omnia tempora precedit diuina eternitas. nec in deo preteritum presens. futurum ve aliquid creditur. sed omnia presentia in eo dicuntur. quia eternitate sua cuncta complectitur. Alioquin mutabilis est deus credendus. si ei successiones temporum ascribantur. Si semper aliquid essent cum deo tempora. non esset tempus. sed esset eternitas nec mutarentur tempora si starent. Presens preteritum et futurum nostrum est habere non deum. Verbi causa dicimus pro presenti teneo codicem pro preterito tenui. pro futuro tenebo. vniuersitatem vero deus tenet. et pro tenuit et tenebit. tenet deus. Sed nec ipsorum angelorum successio accessio ve est temporum. Nam dominus esse increaturis res quarum vicissitudo temporum non valet. angeli scilicet propter quod incommutabili inheret creatori. siue materia illius informis pulchra ex ea omnia ista que temporaria iam voluit formare nec ipsi vti que valebat

Tempus igitur nō ad eas creaturas que sup̄
celos sunt sed ad eas que sub celo sūt dimoscit̄
p̄tinere. Non enim angelis accedūt tpa v̄l suc
cedūt sed nobis qui sub celo versamur in hoc
infimo mūdo.

De temporibus.

Nulla ante principium mūdi fuisse tpa
quia dū sit ipsum tēpus creaturā in p̄n
cipio etiam mūdi factū esse credendum ē
Ideo principiu dicitur q̄ ex ipso cepit rerum v̄
niuersarū exordium. Nullū spaciū corporalē
habent tpa q̄ ante abcedunt pene q̄ veniant.
Ideoq; in rebus null⁹ status ē temporū. q̄ cele
ri creaturē motu mutatur. Nec centū anni vnū
tempus est nec vnus ānus vnū tēpus est. nec
vn⁹ mēsis vnū temp⁹ est. nec dies. nec hora
quia dū hec omnia p̄tialis succedūt suis et de
cedūt quomodo vnū dicendum ē quod nō siml
est. vtrū sit preteritū futurum v̄ tēp⁹ sicut pre
sens a si est sc̄re oportet vbi est. Sed aduerte
q̄ cūcta a futura a preterita et p̄nc̄ia in animo
sūt pot⁹ requirēda. Tria ista preterita p̄nc̄ia
et futuā in animo tātum possunt inueniri. pre
terita remiscendo p̄nc̄ia continendo futuā ex
spectando. Speāmus igitur adueniēcia intue
mur p̄nc̄ia recolim⁹ trāseūcia. Hec nō ita i deū
sūt cui simul hec oia assunt.

De mūdo

Mundus ex visibilibus rebus. sed tamē
inuestigabilibus constat. Homo au
tem ex rerum vniuersitate cōpositus.
aliter in breuū quodammodo creatus est mun
dus. Ratio mundi de vno considranda est
homine. Nam sicut per dimensiones etatum
ad finem homo vergitur. ita et mundus per
hoc q̄ distenditur tempore deficit. quia vnde
homo atq; mundus crescere videtur inde vter
q; minuitur. Frustra dicitur per tanta retro
tempora deo vacāti noua pro mundo faciēdo
oc̄ta fuisse cogitatio. quando in suo consilio e
terno maneret huius mundi constructio nec
tempus ante principium sed eternitas fuerit.
Tempus vero a substitutione creature non
creatura cepit a tempore. Quidam apunt.
Quid faciebat deus ante q̄ celum faceret. Cur
noua voluntas in deo ut mundum conderet oc
ta est. Sed noua volūtas in deum exorta non
est. quia et si mūdus nō erat. in eterna tamen
ratione a consilio semper erat. Dicunt quidam
quia subito voluit deus facere mundum q̄ an
te non fecit. voluntatem dei immutari arbi
trantes qui aliquando voluit quod aliquan
do non voluit. Quibus respondendum est. vo
luntas dei deus est. quia nō ipse aliud est aliud
voluntas eius. sed hoc est illi velle q̄ ipse est.

Et quod ipse est usque eternus est. incommutabilis
est hoc est ergo voluntas eius. Materies ex qua
formatus est mundus origine non tpe res a se
factas precessit ut sonus cantu. prior enim sonus
est cantu quod suauitas cantilene ad sonum vocis.
non sonus pertinet ad suauitatem ac per hoc utrum
que simul sunt sed ille ad quem pertinet cantus pri
or est id est sonus. Materia ex qua celum terraque
formata est ideo informis vocata est. quod non tamen
ex ea formata erant que formari restabant verum
ipsa materia ex nichilo facta erat. Aliud est a
liquo fieri posse aliud fieri necesse esse. fieri necesse
est. quod deus naturis inseruit fieri autem posse
est quod extra cursum inditum naturarum creator ut
faceret quandoque voluit reseruauit. Non ex hoc
substantiam habere credende sunt tenebre quia
dicit dominus per prophetam. Ego dominus formans lucem
a creans tenebras. Sed quod angelica natura que
non est preuaticata lux dicitur. illa autem que pre
uaticata est tenebrarum nomine nuncupatur. vnde
a principio lux a tenebris diuiditur. Sed quod
et ipse a illos deus creauit inde formans lucem
a creans tenebras. verumtamen bonos angelos
non tamen creans sed etiam formans malos vero
creans tamen a non formans hoc a de hominibus bo
nis malisque accipiendum est. Post ad numerum
celi terreque creaturam ideo nominatur in genesi

spiritus sanctus. ut quia superferri eum dici oportebat atque illa nominaretur. quorum creator spiritus sanctus superferri dicitur. Quod et apostolus indicat. dum supereminentem viam caritatis demonstrat. Ideo superferri aquis spiritus sanctus dicitur. quod donum est dei in quo subsistentem requiescimus atque per gratiam deo nos superferunt nobis. Vnaqueque natura suo potestate nititur. Ignis autem et oleum merito superiora semper appetunt. quod per ipsorum figuram superferri uniuersae creaturae spiritus sanctus probatur. Dies prior factus angeli sunt. quorum propter unitatem insinuanda non dies primus. sed dies dicitur est unus. Et idcirco ipse repetitur semper in executione creaturae. Qui dies hoc est natura angelorum quam creaturam ipsam contempleretur quodammodo respicebat. Non autem permanendo in eius creature constitutione. sed laudem eius ad deum referens etiamque melius in diuina ratione conspiciens continuo manebat. Si vero permanere neglecto creatore in creaturae aspectu iam non respicebat sed non utique fieret. dum se creatura melius in deo quam in seipsa nouerit. ipsa sui cognitione quod maior in deo est dies et lux dicitur. Cognitione vero sua in seipsa ad compensationem cognitionis illius quae est in deo. quia longe inferior est. respice nominat ideoque post respice manebat. quia dum suam in se cognitionem sibi satisfacere non agnosceret. ut se plenius nosse potuisset ad deum sese referere creaturam in qua se dies

agnoscendo melius fieret. Non sic quē ad modū
nos transitorie dicimus fiat aliqđ sic de9 dixit
fiat celum in principio. Illud enim sēpiterne i
verbo vnico dictū est. si trāitorie dictū est a de
o fiat. erat vtiq; creatura aliqua vñ iā tales fi
eret v9. Sed qz āteq̄ diceret fiat nulla exstitit
creaturā idipsum fiat qđ dictū est in eternitate
verbi non vocis sono enūciatum est. Non sep
cies a deo visa sepciesq; laudata est creatura
que āteq̄ fieret perfecte ab illo est visa. S; dū
nos singula vidētes laudam9 tāq̄ ipse videat
laudet q; p nos. sicut illud. Nō enim vos estis
q̄ loquimini s; spiritus patris vestri quī loq̄tur
in vobis. Proinde sicut ipse p nos loquitur ita
videt a laudat p nos sed per se pbenmter ac sē
piterne videt. p nos vero tpalit. Attēdite vni
uersaliter creaturā in primāpio valde bonā vo
cari. singulariter vero tātum bonam qz a men
bra corpis cū sint singula bona magis tamē bo
nū sciunt dum singula omnia valde bonū cor
pus efficiūt. Decor elementoz oim in pulchro
a apto cōsistit. Sed pulchrū est qz p se ipsum ē
pulchrū ut homo ex anima et membris omni
bus cōstans. Aptū ergo est ut vestimētum et
vidus. Ideo q; hominem dici pulchrū a se qz
non vestimēto a vidū est homo necessarius s;
ista homini. ideo autē illa apta. qz non sibi sicut

homo pulchra aut a se sed ad aliud . id est ad
hoie; accomodata nō sibi necēssaria. Hoc
a de ceteris elemētōrum naturis dicēdum . Cū
ta que sunt a facta sūt . mira valde sūt sed con
suetudine viluerūt . Ideoq; sic diuina scrutari
opa oportet ut semp ea cogites immēsa . fecit
deus omnia valde bona . nichil ergo natura ma
lum . quādo a ipsa que in creaturis vidētur esse
penalia . si bene vtātur a bona et prosa sunt . si
male vtātur nocēt . Ita ergo ppēda est cre
atura ex nōo vsu nō tō ex sua natuā valde bona
vñ malū sit inuentū .

Cap. 9.

Malū a dyabolo non est creatū sed inuentū
a ideo nichil est malū . quia sine deo factū
est nichil . Deus autē malum nō fecit . Nō quia
alicubi aut aliquādo eāt malū vñ fieret dyabo
lus . s; quia imitū est . Dū angelus esset bon⁹ . su
pbiēdo effectus ē malus . a ideo recte dicitur ab
eo inuentū esse malum . Nullā esse naturam ma
li quia natura omnis aut incō mutabilis ut d⁹
est . aut cōmutabilis ut natura est . Malū autē
ideo natura nulla est . q; accedēdo in bonā natu
ram efficit eam vicōsam . Qd dum discedit na
tura manet : et malū qd merat nusq; est . Ex eo
q; viciū nocet nature agnoscat viciū natura
non esse . quia nichil qd naturale ē nocet . Dum
natura bona dampnatur ppter voluntatē malā

ipsa mala voluntas testis est nature bone que
intantum testatur eam esse bonam ut illam deo pro
malo non relinquat multam. Creditur ab he
reticis veritate a deo vicia a diabolo fuisse crea
ta. Inde et ab ipsis due nature bona, et mala pu
tantur. Sed vicia natura non sunt. et dum vere
a diabolo sunt non tamen creata sunt. Quam ob causam
permiserit deus mali aboziri statum. nisi ut ex con
trarijs malis bone nature deo permanceret. Mo
dus iste etiam in verbis esse opitur qui modus an
thithera dicitur. quod latine oppositum vel contrapo
situm nominatur. et fit pulchra locutio quando
more contraria prosperis proficuntur. Ita in rebz
permixtum est malum ut nature bonum ad opaci
onem excelleret mali. si radas supercilium homi
nis parvam redemiss sed totum corporis ingeris
feditate. Ita et in vniuersitate creature si extre
mum vermiculum naturam malum dixeris vniuer
se creature iniuriam facis. Cuncta mala pro pecca
tum primi hominis pro pena sunt translata in vni
uersum genus humanum. Proinde quecumque vi
dentur mala primi nobis seruiunt origine primi
culpa. Mala dicunt multa in creaturis puer
fi ut igne quia urit. ut ferrum quia occidit. ut fe
ra quia mordet sed comoda ipsarum non intedes
homo accuset in illis quod sibi debet potius impu
tari quia pro peccato ista effecta sunt noxia que

omni illi ex parte fuerant ante peccatum subie-
cta. Nostro vicō nō sua natura nobis mala sūt
ea que nobis nocēt. Nam lux dum sit bona in
firmis ocul' noxia est. & tūc oculoū vitū nō lu-
cis est. Sic & cetera cum creaturam stimulis ex
elemētōrum aduersitatibus homo verteratur
peccatū hoc erigere penā. ut deo superbiēs homo
ea que infra ipsū sunt patiatur aduersa. Vnde
& in sapientia legitur pro deo. Pugnabit pro e-
o orbis terrarum cōtra insensatos. Merito er-
go peccatorum hoc actum est. ut naturaliter p̄
pera mutentur homini in aduersis. Vñ et salo-
mon. Creatura exardescet in tormentum aduer-
sus iniustos. & lenior est ad benefaciēdum hīs
qui in deum confidunt. Non erit caro subiecta a
nime. nec vitia racōni. sed animus non est sub-
ditus creatori. Tunc autē recte subiciuntur no-
bis omnia que sub nos sunt. si nos subiciamur
ei. a quo nobis illa subiecta sunt. Nam et que
videntur esse subiecta ei. qui deo subiectus non
est. ille potius subicitur eis. qui suam volunta-
tem subiugat amori earum que sibi subiecta
existimat.

De Angelis.

Capitulum. 10.

Angelorum nomen officij est non nature
nam scdm naturā spiritus nuncupatur

Quādo enim de celis ad annūciādū hominib⁹
mitūtur ex ipsa anūciacōne āgeli nominātur
Natura enim spūs. Tūc autē āgeli vocātur qm̄
mitūtur. Natura āgeloz mutabil̄ est quia in
est eis mutabilitas in natura s̄ facit eos incoe
ruptos caritas sempiterna. Grā nō natura eē
incomutabiles āgelos. Nā si natura incomuta
biles essent dyabol⁹ utiq; nō cecid̄ s̄set. Muta
bilitatē itaq; nature suffragatur in ill̄ cōtem
placō creatoris. idē q̄ priuatus ē apostata āge
lus dū fortitudinē suā non a deo se da se voluit
custodire. Ante omnē creaturā āgeli facti sūt
dum didū est fiat lux. De ipsis enim dicit scrip
tura prior omnium creata est sapiēcia. lux enim
dicūtur participādo lucis eterne. Sapiēcia ve
ro dicūtur genite inherēdo sapiēcie. q̄ cum sint
mutabilis nature nō tamē sinit eos cōtempla
cio mutari diuina. Ante oēm mūdi creationē
creati sunt āgeli q̄ ante omnē creatōnem ange
lorum dyabolus cōditus est sicut scriptum est
Ipse est in principio viatū dei. vñ q̄ ad cōpacō
nem āgelozum archāgel⁹ appellatus est. Pri
us enim creatus existit ordinis prelacōe nō tē
poris quantitate primatū habuisse inter ange
los dyabolum constat ex qua fiducia cecidit ita
ut sine repacōne lateretur. Cui⁹ prelacōis ex
cellenciā p̄pheta h̄is verb̄ annūciat. Cedri nō

fuerūt alciōres illo in paradiso dei abietes nō ad
equauerūt fūmitatem illius. Omne linguū pa
radisi non est assimilātū illi. quoniā speciosi
orem fecit eum deus. Distat condicō angelica a
cōdicōne hominis. Homo enim ad dei similitu
dinē cōditus est. Archāgelus vero qui lapsus
est signaculum similitudinis dei appellatus ē re
stante dño per ezechielē. dicens. Tu signacu
lum similitudinis plen⁹ sapiēcie. perfectus deco
re. in delicijs paradisi dei fuisti. Quāto enim sub
tilior ē eius natuā rāto plen⁹ existit ad simili
tudinē diuine veritatis exp̄ssa. Pri⁹ de celo ceci
disse dyabolū quā hō cederet aptū ē. Nā mox ut
fact⁹ ē in supbiā erupit et precipitatus de celo ē.
Nā iuxta veritatis testimoniū. Ab iūcio mē dāp
fuit et in veritate nō stetit. qz statū ut fact⁹ ē cecī
dit. fuit qdē in veritate cōditus s; nō stādo cōfe
stim a veritate ē laps⁹. Vno supbie lapsu dū dō
p̄ tumorē se cōferret hō cecīdit ut dyabol⁹. s; hō
reūsus ad penitēciā deo se inferiorē esse agnouit
dyabol⁹ in hoc nō solū utēt⁹ qd se dō estimās
eqlē cecīdit. insup etiā superiorē dicit se dō scdm
ap̄li dictū q̄ ait de anstip̄o. Qui aduersat et ex
tollit sup̄ omne qd dicit de⁹ aut qd colit. Dya
bol⁹ ideo nō petit veniā. qz nō cōpūgitur ad peni
tēciā. Mēbra vero que se p̄ p̄p̄erisim deprecāt
qd tñ p̄ mala cōsciēciā adipiscā non merentur

discat humana miseria qđ ea causa citi⁹ puo
atur deus prestare veniã dum infirmo opatiẽ
homini quia ipse homo tarit ex pte inferiori in
firmitatẽ peccandi hoc est ex carne qua indusa
anima detinetur. Apostate angeli ideo veniam
non habent quia carnal fragilitatis nulla in
firmitate grauatũ sũt ut peccarẽt. Homines au
tem post peccatũ idcirco reuertũtur ad veniam
p̄p̄ quod ex lutea materia pond⁹ traxerunt in
firmitatis. ideoq; p̄ infirma carnis condicõne
reditus patet homini ad salutẽ sicut ⁊ psalmus
dicit qm̄ ipse scit figmentũ nostrũ. Memento
dñe qđ terra fum⁹. Et itez memorare inq̄t que
sit mea substancia postq̄ apostate āgeli cecide
rũt reliqui in p̄seueranciã eterne beatitudinis
solidati sunt. vñ et post celi creatõem in princi
pio repetitur. Fiat firmamẽtum ⁊ vocatum est
firmamentũ celum. mimirũ ostendens qđ post
angelorum ruĩnam hñ qui m̄aserũt firmitatẽ
meruerũt eterne p̄seueranciẽ et bñtudinẽ quã
ātea min⁹ acceperãt. Post dyaboli deiectioez ā
gelozũ sãctorũ collatã eẽ sãditatis p̄seueranciã
⁊ bñtudinẽ didicim⁹ quã ātea min⁹ acceperãt
vñ ⁊ agnosci qđ maloz imĩqtas sãctorũ seruũ
at humilitatĩq; vñ mali corruũt idẽ boni p̄fici
unt. Bonozũ angeloz numer⁹ q̄ post ruĩnã an
gelozũ maloz ē diminut⁹ ex numero electoz

hominū supplebiē. Quī numerus soli dō est cog
nitus. Inter āgelos distācia potestātū est. a p
graduū dignitate ministeria eisdem sint distri
buita. alijsq; alij preferūtur. tā culmine potesta
tis. q̄ sciētia virtutis. Subministrāt igitur alijs
alioꝝ preceptis. atq; obediunt iussis. Vñ a ad
pphetam zachariā angelus angelum mirāt. et
quecumq; annūtiare debeat precīpit. Nouem
esse distinctiones vel ordines āgelorum sacre
scripture testāt. id est āgeli. archangeli. thyo
ni. dñacōes. virtutes. primāpatus. potestates
therubin a seraphim. Horū ordinum numerum
etiam ezechiel ppheta descripsit sub totidem no
minibus lapidū cum de primatu apostate āge
li loqueretur. Omnis inquit lapis precīofus o
pimētū tuū sardi⁹. topazius et iaspis. crisolit⁹
a omix a berillus. saphir⁹. carbūcul⁹ a smarag
d⁹. Quo numero lapidū ipi ordines signati sūt
āgelorū quos apostota āgel⁹ āte lapsū q̄si i ve
stimētō oīmentū sui affiros habiat ad quoz re
pacōez dū se clariorē cūctis asperit. sestim inu
muit a cor suū ad supbiā erexit. Angeli sēper in
dō gaudēt nō in se. Mal⁹ vero inde ē dyabol⁹. q̄
nō q̄ dei. sed que sua sūt req̄siuit. Nulla aut ma
ior iniquitas q̄ non in dō s; in se velle quēpiā glo
riari. Angeli vero dei agnoscūt oīa āteq̄ in se fi
ant. et q̄ apud hōies adhuc futura sunt angeli

iam reuelante deo nouerūt. Preuaricatores ā
geli etiā sanctitate amissa non tamen amise
rūt uiuacē sēsum creature āgelicē. Triplici enī
mō p̄sciēcie acumine vigent id est subtilitate
nature erpiēcia temporū reuelacōne supior̄ po
testatū. Quociens deus quocūq; flagello hūc
mūdo irascitur ad ministeriū vindicte apostate
angeli mitātur. Quā tamē diuina potestate co
ercetur ne tm̄ noceant quācum cupiunt. Boni
autē āgeli ad ministeriū salutis humane depu
tati sūt ut curas āmmistrent mundi et regunt
omnia iussu dei. testāte Apostolo. nōne omīs i
quit sunt administratoij spūs in ministerium
missi p̄pter eos qui hereditatē capiunt salutis
Angeli corpa in quib⁹ hominib⁹ apparēt de sup
no aere sumūt solidāq; spēm ex celesti clemen
to induūt per quā humanis obtutib⁹ manife
stius demōstrentur. Singule gēres prepositos
āgelos habere credūt quod ostēditur testimo
nio angeli danieli loquentis. Ego inqt̄ veni ut
nūciare tibi sed princeps regni psauū restitūt
michi. Et post alia. non est qui me adiuuet nisi
michael princeps vester. Item oēs homines
āgelos habere pbāt loquēte dño in euāgelio
Amē dico vob quia āgeli eorū semp vidēt faciē
patris mei qui in celis est. Vñ et petrus in acti
bus apostolorū cū pulsaret ianuam dixerunt

inuis apostoli. Nō est petris. sed angelus eius
est. Si deum āgeli contuentur a vident. cur pe
trus apostolus dicit. In quem desiderant āge
li dei cōspicere. Iterum. Si deum nō cōtuentur
nec vident. quomodo iuxta sententiā domini.
āgeli eorum semper vident faciem patris mei
qui est in celis. Sed bene vtrumq; est. Nam ve
raciter credimus. qđ deum angeli et vident et
videre desiderāt. a habent et habere desiderāt. et
amāt a amare nituntur. Si enim sic videre desi
derāt ut effectu desiderij nō perfruantur. deside
rium hoc necessitatē habet necessitas ista pena
lis est. Et beatis āgelis omnis pena longe est.
quia nūq̄ simul pena a beatitudo oueniūt. Rue
sum si eos dicimus dei visione satiari. facietas
ista fastidium habere sol. Et scimus illos dei vi
sione quā et desiderāt fastidire non posse. Quid
ergo est nisi ut miro modo simul vtrūq; creda
mus. quia a desiderāt a faciātur. Sed deside
rāt sine labōe a faciātur sine fastidio. Ne enim
sit in desiderio necessitas. desiderātes faciānt
Et iterum. Ne sit in facietate fastidium. faciari
desiderāt. vident ergo angeli faciem patris
p facietate. sed qđ facietas ista fastidiū nescit
āgeli desiderāt in eo pspicere sēp. Vbiq; in
scripturis sādus p deo āgel⁹ ponitur nō pat.
nō spūs sādus sed p incarnacōnis dispēsacōe

sol⁹ fili⁹ intelligitur. Antedñice in creatōnis
aduentū discordia fuit inter angelos et homi
nes veniēs xps pacē in se a āgelis a hominib⁹
fecit. Eo quippe nato clamauerunt āgeli in ter
ra pax hominibus bone voluntatis. Per incar
nacionem igitur xpi non solū deo recōsiliatus ē
homo verū etiam pax inter homines et āgelos
reformata ē. Discordia igit^r añ aduētū xpi homi
nū. a āgelorum fuisse p id maxime agnoscitur
qđ salutati in veteri testamēto ab hominibus
angeli dispiciūt se salutari ab eis. Qđ in nouo
testamēto a iohanne factum nō solum reuerē
ter angelus suscepit ver⁹ etiā ne faciat interd;
cit. Ob hoc homo in veteri testamento despiciē
nec resalutatur ab āgelo eo qđ homo nōdum
adhuc trāssisset in deū. Suscipiēti autē homo a
deo a reuerētur salutatur ab āgelo. Nam a ma
riā angelus gabriel legitur salutasse. Et iohā
nangelū salutati ab eodē angelo dicitur. Vi
de ne feceris oseruus eniū tuus sum a frēm tuo
rum. Per quod agnoscitur p incarnationē do
minicā pacē hominib⁹ fuisse a angel⁹ redditā.

De homine. Capl. II.

Jam sub celo ppter hominē facta sunt. Ho
mo autē ppter se ipsū inde a omnia p figu
ram ad eius similitudinē referūtur. Comunia
hominī omnia naturalia esse cum omnib⁹ reb⁹

que constant. et in homine omnia contineri. atq;
in eo omnium rerum naturam consistere. Vniuersi-
tatis creaturæ hō magna quedā portio est. rāto
q; gradu est ceteris excellētiōr quāto imagini
diuine vicinior. Quātū ceteris creaturis prestat
homo dignitate virtutis. ex ipsa reuerentiā di-
scitur creatōnis. Num omnia de⁹ dixit fiat a fa-
cta sunt. creare vero hominem quadam eterni
cōsiliū deliberacōne voluerit dicens. *Faciamus*
hominē ad ymaginem a similitudinē nostram
Quia enim boni sumus cōditi naturaliter. culpe
quodammodo merito cōtra naturam mali fu-
mus effecti. Sicut presciuit deus hominē pecca-
turum. ita a presciuit qualiter illum per suam
gratiā repararet. qui suo arbitrio depire po-
tuisset. Originaliter adā a eua simul creati sūt
Specialiter vero postea mulier de latere viri for-
mata est. Pariter ergo cōditi sunt vtriusq; ra-
tionis ordine. non tamē pariter temporis vni-
tate. Vir ad ymaginem dei factus est. mulier
ad ymaginem viri formata est. Vnde et illa le-
ge nature subiecta est. Item vir ppter semetip-
sum fact⁹ est. mulier ad adiutoriū viri facta ē.
Homo propter peccatum tunc dictus est me-
lius a dño quando audiuit. terra es a in terrā
ibis. tūc enim dictū ē dyabolo terrā māducab.
vnde a ppheta ait serpentī. Puluis panis eius

Serpens enim dyabolus puluis impij et ipsi
sunt ab; dyaboli quia praua volutate ad yma
collabuntur. Recte ad bene agendum cum labore con-
furgim⁹. Quod ita non eēt si delectatio flagitij pri-
morū hominū non persuasisset quibus ad bene
vivendum tantū velle sufficeret et sine difficulta-
te statim actio optemparet et diuisio et pugna
ut sit in hominis animo pena peccati ē ex p̄mo
hominie in omnes eius filios ppagata ut q̄ no-
luit cum deo esse vnitus esset in semetipso diui-
sus. Et qui imperanti domino noluit esse sub-
iectus fieret semetip̄i rebellis et cōtrarius. vñ
nec sibi potuerit subiugari si prius deo non fue-
rit subiugatus sibiq; seruiet nolēs qui deo no-
luit seruire volēs. Quā varie p̄ diuersa huma-
nū defluxit genus dū se ab vna stabili sempq;
manente diuinitatis soliditate subtraxit. Nam
dū opus q̄dlib; appetit quasi ut ibi iam requiē
mentis infigat dum ei non sufficit mutata intē-
tione ad alias atq; alias adiones trāsit. Dum
q; p̄ diuersa requiem solidā q̄rit nec inuenit i
labore miser et varietate vivit et vacu⁹ manet
a requie. quāuis eadem mutabilitas nō sit ho-
mini cōcreata sed pro merito prime preuarica-
tōis illi accesserit iā tñ naturalis facta est quia
originaliter a p̄mo homine sicut et mors in om-
nes homines transit.

Uta corporis anima. vita anime deus ē. Et sicut corpus mortuū est sine anima. ita anima mortua ē sine deo. Anima hoīs nō ē hō. s; corpus qđ ex humo factū ē. id tantū homo est. In habitādo aut in corpe anima. ex ipso participo carnis. hominis nomen accepit. sicut a apls interiorē hominē dicit animā non carnem esse conditam ad dei ymaginē. Male ergo creditur a quibusdam animā hominis esse corporeā que per id ad dei ymaginē facta est ut si nō incommutabilis ut deus esset. tamen in corporea ut deus existeret. Sicut angeli ita a anime. habent enim incūm. finē nullum. Nam quedam in rebz temporalia sunt. quedam perpetua. quedā vero sempiterna. Temporalia sūt quibus inest ortus a obit⁹. ut caro. Perpetua quibus ortus nō terminus ut anima. Sempiterna quibus nec ortus nec terminus ut deus. Animam non esse partem diuine substācie vel nature. nec esse eam prius q̄ corpori misceatur sed tūc eam creari q̄n a corp⁹ creat cui admisceri videtur. Philosophorū dicta dicūt animā esse prius q̄ nascat in corpe qđ vtz eē nulli approbat indicijs. Nā vtz ātea fuissem⁹ nec ipi nouim⁹ nec qs hoīm dicat habem⁹. Nō ē ergo querendū qđ querendo magis. magis est irritandum

Gentiles aut̄ et heretici de anima disputare co-
nātur. Sed quomō de illa aliquid recte possunt
scire quī auctorem ad cui⁹ ymaginē facta est
non nouerūt. Et ideo multa errore dixerūt dig-
na. Mutabilis est anima non localiter s; tēpa-
raliter suis affectōibz. Corpus aut̄ a loco a tem-
pore mutabile ē. quā a tempore mutatur et va-
riatur loco. Qd̄ est ad corpus mutacō locorum
hoc est ad animū mutabilitas cogitacōm. Que
varietas male motōis tunc menti inheret quā-
do ab eternorum cōtemplacōne prim⁹ homo re-
cedens in illo statu stare noluit a quo male re-
cessit. Et iusta dāpnacōne inconstans p̄ rerum
rapt⁹ varietatē deflurit. Multum ex sua natu-
ra splendorem possidet anima sed fuscatur con-
mixtione carnis qua retinetur inclusa. Ex eius
enim parte vertitur ad peccādi infirmitatem
salomone dicente. Corp⁹ corruptibile agguat
animam a dēpm̄it terrena inhabitacō sensum
multa cogitatē. De sētibz carnis. Cap. 13.

Non virtute nō sēsu corpis s; racōe mētis ex-
cellim⁹ aialibz ceteris. Pro rebz corporeis
vtēdis sufficit sēsus carnis. non p̄ spiritalibz
capiēdis. Illecti aut̄ hoies vsu corpeaz rerum
nichil putāt alie eē p̄ter q̄ carnis sēsu cōcipiūt
Sicut p̄cellūt sibi corpei sēsus diuersitate loqz
ita sibi virtute sciēdi precellunt. Nam

prestancior est ad oratus saporis et posicione loci
a secedi longinqtate. Sic aures odorati. longi
eni audim⁹ q̄ odam⁹. Sic oculi autibz. longius
eni videm⁹ q̄ audim⁹. Anim⁹ aut a loco et me
rito hys vniuersis sefibz superet. In arte eni ca
pitis constitutus qd illi corporalit nō attingūt. iste
intellectualit otuet. Ampli⁹ excellit oculorū se
sus ceteris sensibz quādo quidem ad illos perti
nēt sefus videam⁹. veluti cū dicimus vide quo
modo sonat. vide quomō sapit sic a de ceteris.
Quēadmodū a oculus ita et animus cetera vi
det sese non intuetur. Aliarum enim rerum ori
genes species a magnitudines prospicit de se
autem tāta veti ignorācia inficitur. ut in hys
omnibus nichil cercius cōtempletur. O homo
qui miraris siderum altitudinem et maris pro
funditatem. animi tui abissum intra et mirare
si potes. Multa cogitātes sine sensu carnis. et
sine ymaginibus vniuersi animo tantum cernen
tes intuemur. memoriaq; mente sibi eas fin
gente tenemus. Multa quoq; intelligimus se
su que lingua explere non possumus. Inno
rios esse infantes opere non esse innoxios cogi
tatione. quia motum quem gerunt mente. nō
dum possunt explere in opere ac per hoc in
ill' etas ē imbecillis nō anim⁹. Ad motū enim
volūtatis nō dū optēpāt ill' fragilitas corpis

nec a deo ope nocere possunt sicut cogitatione
mouetur ex causa vocabl'm fortita e cogitaco
Cogedo enim animu reminisci qd memorie co
mendatu est dicitur cogitaco Rerū omniū the
zaurus memoria est. Pre est enim custos reb?
inuētis ipsa cogitaco de qua ad liquidum dif
ficile est aliquē disputare quia grādis eius p
plexitas e a anim⁹ ipsa est ymago a sensibz cor
pis remota sue speciēi similitudinem relinqt in
memoria. Similitudinē autē non p ymagines
sicut ceterā sed sicut gaudium sine ymagine re
miniscimur. dū obliuione memoramur nō per
seipsam adest. Qd si per seipsam adesset utiqz
obliuisceremur cōmunē hominis animalūqz
esse memoriā. Nullum aut animalibus irracō
nabilibz intellectum in esse nisi homini tantum
predico racōe. Ceteris enim in ipsa qualitate
cōsideracōis sue sensus carnis nō intelligētia
mētis est.

De xpo. Capl'm. 12.

Filiū dei pfecta natiuitas nec cepit eē nec
desinit nec preterita sit si desit a nec impfe
cta si adhuc sit si sit eterna sit a pfecta quatin⁹
in ea natiuitate eternitas a pfectio habeatur.
Ex utero virginis minor patre xps. iuxta hu
manam assumptōem nō iuxta diuinitatē xps
a in forma seruū seruus a in forma seruū non ser
uus. In forma quīppe serui dñi seru⁹ in forma

seruū hominum dñs. cristus in forma seruū. ppē
conceptōnis excellentiam domin⁹ est hominū
quia ⁊ si suscepit carnē non tamen ex carnis li
bidinosa contagione. Mediator dei ⁊q; homi
nū homo cristus ihesus. nequa q̄ alē in deitate
est. alter in humanitate sed in vtraq; natura
idem vnus est. Nec purus homo cōceptus est.
nec purus homo edit⁹ ē nec postea meritū ut de
us esset accepit. s; deus verbū manēs incōmura
bili essentia que illi cum patre ⁊ spiritu sancto
est coeterna. assumpsit carnē pro salute huma
na. in qua ⁊ impassibilis pati. et immortal mo
ri. ⁊ eternus āte secula temporalis possit ostendi
Mediator dei ⁊ hominum homo cristus ihesus
q̄ quis aliud sit ex patre. aliud ex virgine. non
tamē alius ex patre alius ex virgine. sed ipse
eternus ex patre. ipse temporalis ex matre. Ip
se qui scāt. ipse qui factus est. Ipse de patre si
ne matre. ipse de matre sine patre. Ipse cōdito
ris tēplū. ipse cōditor tēpli. Ipse auctor opis.
ipse op⁹ auctoris. Manēs vn⁹ de vtroq; ⁊ i vtra
q; natura. nec naturaz copulacōe cōfus⁹. nec na
turarū distinctōe geminat⁹. Idē de⁹ in hoīe ve
nit. qz p seipm ab hoīb; agnosca nō potuit s; vn
noī cōsuluit idē desperioez tulit indeoz qz ifirmi
tate quā p nob suscepit. hō supbz desperit. Ob
hoc infirma ⁊ stulta mundi elegit ut fortiora ⁊

sapientiora p que non cognoscebatur cōfunde
ret. sicut cibū fortem inualid⁹ infās capere nō
potest nisi a matre prius editū in lactis succum
vertatur ut qđ in cibo non potuit vñ fugēdo po
tetur in lacte p carnem. ita a nos dū essem⁹ in
firmi ad aspiciendā verbi eternitatem factum
est ipsum verbū caro ut enutriti p carnē forci
tesq; effectū cibum solidū id est verum deum
cū patre sempiternū cōtemplando ut angeli sa
ciemur. Prima dei dona esse quibus nos nob
reos eē ostēdit. Qui dū iacerem⁹ sub reatu cul
pe iustos nos esse credebam⁹. Venit medicus
patefcāt vuln⁹ composuit semetipsum a de sua
morte aptavit nob medicinā ut nō esset osten
sor tātum vulneis sed sanator. Primū ad isrl
venit xps sicut a ipse ayt. Non sum missus nisi
ad oues q̄ perierut dom⁹ isrl. Ad populū enim
isrl primum venit. Sed q̄ nō essent credituri
ppheta non tacuit dicēs. Prim⁹ ad syon dicāt
ecce assum a ihrlm. euangelistā dabo a vidi et
nō erat neq; extitit quisq; qui imiret cōsilū a inf
rogatus respōderet verbū. Sed quia ad gētes
trāsivit sequitur. Ecce seruus me⁹ suscipiā illū
electus me⁹ cōplacuit sibi in illo anima mea. De
di spiritū meum sup eum iudiciū gentib⁹ pro
fert. Quāuis ordinem nostre libertacōnis nesci
ret dyabol⁹. sciuit tñ qđ pro saluacōe hominū

xps aduenit. Sed qd sua idem nos morte redi-
meret ignorauit. vñ a eū occidit. nam si ille cri-
stum per mortem redimere humanum gen⁹ sci-
uisset. nō vñq; eū pmississet. Qd nouerat dyabo-
lus p salute humani generis xpm venisse euā-
gelij testimonio docetur. quē ut vidit agnos-
cēdo pertinuit dicens. Quid nobis et tibi fili dei
venisti ate tēpus perdere nos. Xps sicut pecca-
tum qd pena dignum ē nō admisit. ita penam
peccati nostri suscepit. ut per imdebitam penam
suam. debitam ablueret culpā nostram. ut per
hoc amitteret dyabol⁹ quos reos tenebat. dū
vnum interfecit qui nichil peccati admiserat. i-
deoq; quos tenuit amisit. quia iniuste redemp-
torem nostr⁹ occidit. Illusus est dyabolus mor-
te dñi quasi auis nā ostēsa xps sue carnis mō-
litate quā interimēdā ille appetebat. abscondit
diuinitatē in laqueū q. eū velut auem impro-
uīdā p dēnti irriteret de cūpula. Nā si innoci⁹ xps
nō occideretur homo per puaricacōem dyabo-
lo additus non absolueretur. Dyabolus dū in
cristo carnem humanitatis miperit quē pete-
bat. quasi hamo diuinitatis eius captus est q
latebat Est enim in xpō hamus diuinitas. esca
aut caro. linea genealogia que ex euangelio re-
citatatur. Tenens ergo hanc lineam deus patet
est de quo dicit Apostolus. Caput cristi deus

Et lucas lineā generacōnis xpi ab ymis ad fū
ma cōterēs inchoat a yoseph ⁊ cōsumat in deū
dū dicit quū fuit hely ⁊ pficiēs lineam generis
dicit quū fuit dei. Idcirco deus in infernū descē
dit ut hīs quī ab eo non penaliter detinebant
viā apiret reuertendi ad celos scdm testimoni
um ysaye pphete dicētis. Posuisti in profūdū
maris viā ut trāherent liberatū. Viā quippe
xps in pfundo maris posuit quando in infernū
descēdens sanctis iter ad celos reuertendi mō
strauit. Sancti ex tpe resurrectionis xpi statim
ut de corpore exeūt mox ad celestē habitacōem
ascendunt quod antiquis patrib; non dabaē
nam ante aduētum saluatoris qm q̄ sine pena
supplicij tamen nō in celo s; in inferno sanctorū
anime tenebantur. pro quib; absoluendis do
minus in infernū descendit. xps in celum ascen
dens. discessit quidem carne sed presens ē ma
iestate scdm illud quod ap̄t. Ecce ego vobiscū
sum vsq; ad cōsumacōnem seculi. Sedet cristus
ad dexteram patris non ut dextrā corporeā nō
hab; pater sed dexteā patris beatitudo est sicut
sinistra miseria. De spū s̄cto. Cap. 17.

Spiritus sanctus creator est sicut pater et
verbū testante ppheta. Spiritus dñi fecit
me spiraculū omnipotētis v̄uificauit me. Spi
ritus sanctus patris et filij ē ⁊ inde vnum sunt

pater et filius et spiritus sanctus. quod nichil habet pater
quod non habet filius. Non enim res una duorum
consubstantialis. poterit simul ab eis procedere et
simul in esse. nisi unum fuerit a quibus procedit
Spiritus sanctus pignus accepit ecclesia ut per eum
unum corpus fieret credentes per quem pater et fi-
lius unum essentialiter sunt. ipso salvatore ad pa-
trē dicente. ut sint unum sicut et nos unum sumus.
Christus non tantum a patre sed etiam a spiritu se mis-
sum testatur dicente propheta. Accedite ad me et
audite nam a principio in abscondito locutus sum
et ex tempore aetate quod fieret ibi eram. et nunc domi-
nus misit me et spiritus eius. Spiritus sanctus
pro eo quod consolator sit. paraditus nuncupatur
nam latine paradisis consolatio dicitur. Et reue-
ra dum dona sacramentorum distribuit. consolatio-
nem aie prebet. Credo eandem quod magnam leticiam sentit quod
aliquid reuelante spiritu dicit. Donum sancti spiritus in
membris ecclesie singillatim dividit. et in singulis
singula dona tribuit. Christus autem omni plenitudine
gratiam habuit. de qua ita legit. Plenus gratia et veri-
tate. In Christo omnis plenitudo gratiarum est nam singulis
electis singula tribuuntur dona. In spiritu sancto
omnis gratia donarum consistit. ipse enim per ut vult gra-
tiam dona largitur. Alijs dans frimonem sapientie. ali-
is scientie alijs fide. atque ita unicuique virtute spiritus
sancti divisio gratiarum tribuit et in omnibus idem unum habet

Ipse enim etiā ineffabilia docet que pferre hu
manus sermo non potest Ante aduētū domini
tātū pphete ⁊ pauca ex omni populo iusti donū
spūs sancti merebātur post aduentum autē do
mini spiritus sanct⁹ cūctis est credentib⁹ distri
butus iuxta qđ dñs per pphetā loquitur dicens
Erit in nouissimis dieb⁹. effundā de spiritu
meo super omnē carnem. Cunctis enim nunc
gētibus gratia sãcti spiritus tradita est neq;
in paucis ut populo isrl sed in omniū credentiū
multitudine spiritus sancti gratia manet. Ali
quādo non dignis sed reprob⁹ dona sancti spi
ritus conferuntur sicut sauli data est pphetia ⁊
balaā. Vñ ⁊ multi in fine diduri sunt dño vic
tutes in tuo nomine fecimus quib⁹ didur⁹ est
dominus nescio vos vñ estis. Xpi aduētū nō
tātū plebi iudee sãcti pphantes expectauerūt
sed fuisse etiā in nacōibus pler⁹q; sãctos
viros pphie donū habentes quibus p spiritū
sanctū cristus reuelabatur ⁊ a quibus eius ex
spectabatur aduentus sicut yob et sicut balaā
qui xpi vsq; predicauerūt aduētū. Conuer
sio gētium veteri populo latebat sed tamen in
cōsilio dei erat ut fieret. Et tunc a sanctis pph
etis occulte p spiritum predicabatur aduētus
xpi sicut dicit ppheta. Cū appropinquauerint
am⁹ agnosceris cū aduenerit tempus ostēderis

Nunc vero reuelatum patet qđ tūc carnalibus
latebat. Spiritualibus vero notum erat. nondū
tamen manifeste eo qđ tempus ostētionis nō
esset.

De ecclesia ⁊ heresibz.

Cap. 16.

Omina est ecclesie pulchritudo vna quā hic
bene viuēdo consequitur. altera p quam il
luc ex tribulacōne glorificabitur. Ecclesie ppter
xp̄m. gemine tribulacōis existūt id ē siue q̄s a
paganis ptulit in martiribz. siue quas ab here
ticis pferit in diuersis certacōibz. Vtrosq; autē
p gratiā dei exsuperat. p̄m ferēdo p̄m resistēdo
Sācta ecclesia catholica. sicut male viuentes in
se tollerit patiēter. ita male credētes a se repel
lit. Sancta ecclesia cōtra gētilium atq; heretico
rū puicaciam sūpe sapiēciam ⁊ paciētiā stu
det. sed exerceatur sapiētia cū temptatur verbis
Exerceatur paciētia cū temptatur gladijs. Cau
sa prauitatis heretice doctrinis ppagata est ee
clesia. nā antea simplicī tātumdem fide vigebat
Hereticorū igitur occasione ppagati sunt docto
res in fide. et per acūmē heresum. ecclesie magi
stri creuerūt. Nam tūc clarius manifestatur ve
ritatis assercō. quādo patuerit quelibet dissen
sio. Sancta ecclesia ideo dicitur catholica pro eo
qđ vniuersaliter p omnē sit mūdū diffusa. Nā
hereticorū ecclesie in partibus mūdi coartatur

Hec vero in toto orbe expandit diffusa paulo
attestante aplo. Gratias inquit ago deo pro
omnib; vobis. quia fides vestra anūciatur in
vniuerso mūdo. Hereses autem aut in aliquo
angulo mūdi aut in vna gēte inueniūtur ver
sari. Ecclesia vero catholica sicut p totū mundū
extenditur. ita et omnū gen cium societate cō
struūtur. Qui sunt heretici nisi qui relicta dei ec
clesia priuatas elegerūt societates. De quib9
dñs dicit. Duo mala fecit popul9 meus. me de
reliquerūt fontē aque viue. a foderūt sibi cister
nas discipatas. que cōtinere non valēt aquas
Causa heresis ob quā rem fit. id est ad exerci
taciōem fidei. Vis vero p quam fit. obscuritas
est diuinā scripturarū in qua caligātes here
tici aliud q̄ se res habet intelligūt. Nec esse pos
set hereses quia ipsum qđ existūt hereses nam
non sūt. Male enim scēciendo efficiā non acq̄
runt ad nichilū enim tēdunt. Heretici ingenū
studio mendacia sua discunt. et labore vehemē
tine ad vnitatē ecclesie veniant decertāt. De q̄
bus p pphetā congrue dicit. Docuerūt linguam
suā loqui mendaciū. et ut inique agerēt laboā
uerūt. Dū vicissim heretici mutuo se lacerāt qñ
alterutrum sese in pprias sectas inducūt. sic ta
mē inuicem sese collidunt. ut extra ecclesiā pari
erroris spiritu decertēt. Et qui inuicem sūt diuisi

In aduersitate ecclesie simul existant vniuersi eis. p
eo qd tantum valeant hereses videtur habere
veritate. hoc respondendum est. Nun ideo salutem p
ponendi sunt morbi. qz plerumq; ita generaliter mu
ndum occupant ut parum salutem locum relinquatur.

De hereticis.

Cap. 11.

Non posse hereticos habere veniam nisi per ec
clesiam catholicam. sicut et amici iob non se
placare deum sibi potuerunt. nisi pro eis iob sacrifi
cium obtulisset. opera bona que heretici faciunt et in
iusticia nichil eis prodest. testatur domino per iheremi
am. Quia mei oblitus es. ecce ego annuncio in
iusticia tua et opera tua non proderunt tibi. Heretici
quous legem aut prophetas adimpleant ex eo tamen
quod catholici non sunt. non est deus in eorum conuentibus.
ipso domino testatur. Si steterit moyses et
samuel coram me non est anima mea ad populum
istum. Eice eos a facie mea et egrediantur. Per
moysen quippe et samuelem legem accipere et pro
phetas. quos quis heretici opere implere intendat
propter erroris tamen impietatem a vultu dei proci
untur. et a iustorum ceteribus separantur. paganus
et hereticus. Ille quia nunquam fuit cum dei popu
lo. iste quia recessit a dei populo. Vterque rece
dentes a christo ad dyaboli pertinet corpus qui
ab ydolatria ad iudaismum vel heresim tran
seunt. iuxta prophetam de malo labuntur ad malum

Et dñm non cognouerunt quia de infidelitatis
errore in errorem aliū trāsierunt. Cui⁹ doctrinā
quisq; sequitur hui⁹ ⁊ filius nūcupatur. Sicut
⁊ p pphetam amorreū patrē cetam matrē esse
isrl̄i dñs dicit. nō vtiq; nascēdo s; imitādo. Sic
⁊ in meliorem partem filij dei nūcupātur qui
precepta dei custodiant. Vñ ⁊ nos non natuā
sed adoptōne clamam⁹ deo dicētes. Pater no
ster qui es in cælis. Nō solum tantū natiuitate
sed etiā imitacōne filios posse alicui⁹ vocari.
Nā iudei scdm carnem filij abrahe scdm iur sa
cōnem filij dyaboli nūcupantur. ac per hoc illi
fūt semen abrahe qui eius imitātur fidem. nō q̄
ex ei⁹ geneātū fūt carne. De errore auctoris tra
hitur a quibusdā ⁊ nomen et culpa ut ipsius
verbulō cēseatur cui⁹ errorē exequūtur. sicut
ecclesie pgami et thiatire in apocalipsi dicitur
habentes ⁊ tenētes doctrinam balaā ihezabel
doctrinā igit̄ balaā et ihezabel dicūtur habere
ppter imitacōm non ppter pñciam corpālē.

De gētibus. Cap. 18.

Philosophi genū non sicut oportet deum
querētes in angelos ināderūt preuarica
tores. s; fact⁹ q; illis mediator ad mortē dyabo
lus. sicut nobis ad vitā xps. Multū mūdi phi
losophi predicāt in dimencōne tempoz cursu
q; siderum ac discussione elemētōrū. Et tñ hoc

non nisi a deo habuerunt. Volando enim super
ut aues per aerem. et emergentes in profundum ut
piscis maris. et ut pecora gradietes terram deserunt.
Verumptamen tota mente auctorem eorum
intelligere noluerunt. Quare non possunt animalia
bruta interrogare. quia noscunt rationari. Ideo
non dissimiles gentes homines animalibus existi
terunt. qui talia non considerantes. sed et ipsa am
plius diligentes usque ad eorum cultum euenerunt
Via christus est si quis ex ea non graditur. non est
quomodo veniat ad deum. Philosophi autem mun
di. usque deum cognouerunt. sed quia displicuit illi
humilitas christi in inuicem transierunt et non in vi
a. Ideoque euascentes. gloriam dei in mendacium
mutauerunt et rectitudinem vie relinquentes in
anfractus inciderunt errorum. Primum unicuique
est scire quod appetat. secundum vero est ut id quod appetit
apprehendat. Imperfecta quippe sapientia est quae ten
das scire. et nescire iter per quod excedat iter. Quid
enim potest si quis famis tempore libertatis regio
nem videat. et viam per quam ad illam pergat igno
rat. Ecce patriam quam quisque ignorat querit.
sed viam perdidit. errando graditur non proficien
do quantoque plius ambulat tanto magis ab eo quod que
rit elongat. Qui viam regiam hoc est christum dese
rit. et si videat veritatem a longe videt. quia nisi
per viam non est quomodo ad eam appropinquet.

Qd si gradies per desertum leonē incurrerit se
metipm redarguat dū in dyaboli faucibus he
serit.
De lege. Cap. 19.

Item via p quam itur ad cristū. lex est per
quā vadūt ad deum. hī qui vūtur intelli
gunt eam. Sanctarū scripturarū altitudo quasi
montes pascue sunt. ad quos dū quisq; iusto
rū cōscendit. pascue indefinētis refectiōe se in
uenisse cōgaudet. In scripturis sãctis quasi in
montib; excelsis a viri pfecti habet sublimia in
telligēcie quibus gressus cōrēplacōnis quasi
ceruū erigāt. et simplices quasi pua aialia inue
niūt modicos intellectū ad quos humiles ipsi
resurgūt. Scripturā sacra infirmis a sēsu puul
scdm historiā humilis videtur in verb. Cū ex
cellēcōnibus aut vicis alcius incedit. dum eis
sua misteria pandit. Ac per hoc vtriusq; manet
cōis a puul a perfectis. Scriptura sacra p vni
cuiusq; lectoris intelligēciam vaiatur. sicut mā
na qd populo veteri legis pro singulorū delecta
cōe variū dabat sapore. Juxta sensuū enim ca
pacitatē singulis sermo dñicus ogriūt. a dum
sit p vnus cuiq; intellectū diuersus i se tamē
permanet vnus. Ideo in libris sãctis quedam
obscura. quedā apta repūtur. ut intellectus le
ctoris a studium augeatur. Nā si cūcta paterēt
statim intellecta vilescerent. Rursus si cūcta

clausa existerēt. confestim diffidentiam gignerent ne ergo de obscuris desperatio fiat ea que manifesta sunt faciunt. et ne intellectus fastidium existat ea que clausa sunt desiderium excitant. Nam pleraque quanto magis latent tanto magis exercitium prebent. In scripturis sanctis sepe ea que futura sunt quasi facta narrantur. sicut illud est. Dederunt in escam meam fel. et in cici mea potauerunt me aceto. Sed cur futura quasi preterita scribuntur nisi quia ea que adhuc facienda sunt in opere iam facta sunt in diuina predestinatione. Nobis igitur temporaliter accedunt. que a conditore omnium sine tempore prouidentur. Propterea prophetia rerum futurarum gesta presentibus miscet rebus ut ita credantur illa que futura sunt quemadmodum ista cernuntur esse completa. Modo enim sua per presentia de futuris loquitur sicut in persona iherusalem de ecclesia. et sicut in personam effraym de hereticis. Pro factis diuinis plerumque dicta ponuntur. idcirco quia non operatione manuum deus sed dicendi imperio operatur sicut scriptum est. Dixit et facta sunt mandauit et creata sunt. Quod in scripturis sacris una bis repetitur sententia. aut confirmacionis causa est aut misterij. sicut lex et gratia sicut initium et perfectio. sicut bonum et melius. Lex diuina in scrip-

distinguat p̄bus id est in historia. in precep-
tis in p̄phetis. Historia est i hijs que gesta sūt
Precepta in hijs que iussa sūt. p̄phetia i hijs q̄
nūciata sunt futura. Lex diuina triplici scēda
est mō. Primo ut historice. scdo ut tropoloyce
tercō ut mystice intelligatur. Historice nāq; iux-
ta litterā. Tropoloyce iuxta moralē scienciam
Mystice iuxta spiritalē intelligenciam. Ergo sic
historicā oportet fidem tenere ut eā a moraliter
debeamus interpretare et spiritaliter intelli-
gere. Tria a septem dēcē precepta sūt. Sed ea ad
amorem dei p̄tinent. septē ad homines. Illa tri-
a que ad deū p̄tinent in vna tabula scripta fue-
rūt. reliqua septē in scda. In prima tabula tri-
um mādatorū hoc primū ē. diliges dñm deum
tuū. In scda honora patrē tuū a matrē. Vnde
est q̄ a saluatori scribe interroganti ait qđ pre-
ceptū est primū in lege. Audi isrl̄ dñs deus tu-
us d̄? vnus est. hoc primū est. Scđm vero simi-
le est huic. Diliges proxmū tuū sicut teipsum
Vnū nāq; preceptū dē prima tabula dixit. qđ
ad dei p̄tinet amorem. Alterū vero dē alia tabu-
la. qđ ad hominis p̄tinet dilectionem.

De septē regul̄ legis. Cap. 20.

Septem esse inter ceteras regulas locucōm
sanctarū scripturarū quidā sapientes dixē-
rūt. Prima regula est de domino a eius corpōe

que de dño ad vnũ loquitur atq; in vna perso-
na. modo caput modo corp⁹ ostendit sicut ysa-
ias ait. Induit me vestimento salutari. ⁊ quasi
sponũ deoatũ corona. ⁊ quasi sponsã ornatam
momilibus suis. In vna enim psona duplici vo-
cabulo nominat caput id est sponũ. et ecclesiã
id est sponsam manifestauit. Proinde notand⁹
est in scripturis quando specialiter caput descri-
bitur. quando ⁊ caput ⁊ corpus. aut quãdo ex
vtoq; transeat ad vtrumq; . aut ab altero ad
alterum. sicq; quid capiti. qd corpori cõueniat
prudēs lector intelligat. Scda regula est de do-
mini corpore vero et permixto. Sic enim ad om-
nes loquitur scriptura. ut et boni redarguãtur
cum malis et mali laudẽtur pro bonis. sed qd
ad quẽ p̄tinet qui prudẽter leget discet. Tercia
regula ẽ de littera ⁊ spiritu id ẽ de lege ⁊ gratia
lege p̄ quã precepta faciẽda admonemur. gr̄tia
p̄ quam ut operemur viuam⁹. vel q̄ lex nõ tm̄
historice. s; etiã spiritualiter sentiẽda sit. Nã q̄ ⁊
historice oportet fidẽ tenere. et spiritualiter legẽ
intelligere. Q̄rta regula ẽ de specie et genere p̄
quã pars p̄ toto et totũ p̄ parte accipit. veluti
si vni populo ⁊ ciuitatĩ loq̄tur deus et tamen in-
telligatur omne contingere mũdum. Nam licet
aduersus vnã ciuitatẽ babilonicã per ysa-
iam p̄phetã dñs om̄inẽ. tñ dũ cõtra eã loq̄tur

transit ad genus de specie. et vertit contra totum
mūdum sermonē. Certe si nō diceret aduersus
vniuersū orbem non adderet infra generaliter
Et disperdā omnē terrā et visitabo sup orbē ma
la. et cetera que sequūtur ad infnicōnem mūdi
pūnentia. vñ et adiecit hoc cōsiliū quod cogita
ui sup omnē terram. et hec est man⁹ extenta su
per omnes gētes. Itē postq̄ sub psona babilo
nie arguit vniuersū mundū. rursus ad eandē
quasi de genere ad speciē reuertitur dicēs. q̄ ei
dem ciuitati specialiter cōtiggerūt. Ecce ego susci
tato sup eos medos. nā regnante balthazar a
medis obtēta est babilonia. Sic et in on⁹ egip
ti ex psona eiusdē totum vult intelligere mun
dū dicendo. Et cōcurrē faciam egipciōs aduer
sus egipciōs. regnū aduersus regnum. cū egip
tus nō multa regna sed vnū describitur habu
isse regnū. Quāta regula est de tēpib⁹ p quā
et pars maxīma temporis. p partem minorem
inducitur. aut pars minima tēpis per partē ma
iorem intelligitur. sicut ē de triduo dñice sepul
ture dñi nec tribus plenis dieb⁹ ac noctibus ia
tuerit in sepulchro. sed tamē a pte totū tridū
accipitur. vel sicut illud q̄ quadringētis annis
predixēat deos filios isrl in egipto seruituros
et sic inde ēgressuros. Qui tñ domināte yoseph
egipto dominatū sūt. nec statū post q̄ drigētos

annos egressi sunt ut fuerat repromissum sed
quadringentis triginta annis. ab egipto recesserunt. Sexta regula est de recapitulacione. Recapitulacion enim est dum rerum preteritarum cause futuris miscentur gestis sicut in genesi dum sexto die dicit hominem fuisse factum de novo recapitulat formatum dicens. Formavit dominus hominem ad ymaginem suam. Nec non et ubi expletis omnibus operibus dum deus dicit septima die requiesse recapitulando subiungit. Iste generationes celi et terre quando create sunt. In die quo creavit deus celum et omne virgultum agri areque oriretur super terram. non dum enim pluerat dominus deus super terram et homo non erat qui operaretur terram sed fons ascendebat de terra irrigans vniuersam superfluitate terre. Hec omnia recapitulando in serie narrationis rebus futuris nectuntur. cum intra sex dies etiam hec parata videantur. Septima regula est de dyabolo et eius corpore qua sepe dicitur. ipsius capitulum quod suo magis inuenit corpori. Sepe vero eius videtur dicta membrorum et non nisi capitulum congruunt sicut in ysaia ubi dum contra babiloniam hoc est contra dyaboli corpus multa dixisset sermo propheticus tunc ad caput id est ad diabolum oraculi sententiam deseruiat dicens. Quomodo cecidisti de celo lucifer qui mane oriebaris. et cetera.

De differentia testamentorum.

Cap. 21.

Quidā ideo non recipiunt vetus testamētū
p eo qd aliud i tpe prisco. aliud agat in no
uo non intelligētes qd deus. qd cuiqz cōgrue
rit tpi magna quadam distribuōne concesserit
Sicut in lege imperat nuptias. in euangelio
virginitatem. In lege oculū pro oculo aufer
re. in euangelio alterz pretere pcutiētī marillā
si illa p tpe fragili populo. ista vero pfecto. v
troqz tamē pro tpe sua queqz conueniētia cō
modans. et tñ p istam mutaōnem non est cre
dendus de⁹ mutabilis. s; potē⁹ inde āmirabilis
predicand⁹ est qz manens incōmutabilis qd
cuiqz ut diximus tpi cōmodū fuit magna cum
distribuōne concessit. Sub veteri testamēto mi
nores culpe nō erant peccā. qz in eo non ipsa ve
ritas sed vmbra veritatis adēat. Nam in testa
mento nouo preceptis altioribus manifesta fa
cta quedā que in illo populo vmbra veritatis
non deseruēat. deserenda nobis p̄cipiūtur. Il
lic enim fornicacō et retribucō iniurie permissa
fuit nec nocebant. In testamēto aut nouo gra
ui animaduersione damnantē si admittātur.

De symbolo et oracōne dñica. xxij.

Hdei symbolū et dominica oratio p tota lege
p uul⁹ ecclie ad celozū regna sufficit capescē
da. Omnis enim latitudo scripturarū in eadē oā
cōe dominica. et symboli veritate cōcludit. vñ et

ppheta ysaias dicit. Abbreuiacōes audiui a do
mino deo exercitūū super vniuersā terram. At
tēdite a eloquiū mecum audite. Sed hec abbre
uiacō aut illud intelligitur qđ dñs dicit omnē
legē et pphetas in duob; preceptis dilectionis
dei et proximi pendere. aut propter ipsam ora
cōnem domieam vel simboli breuitatem in qui
bus ut predictum ē omnium scripturarū coar
tari cernim⁹ latitudinem.

De baptismo ⁊ coione.

Cap. 23.

Sola ecclesiam catholicam habere baptis
mū ad salutē sacharyas ppheta testatur
Inde inquit illa erit fons patens domus dauid
⁊ habitātibus iherusalē in ablucōnem peccato
rum ⁊ menstruate. Domus quippe dauid ⁊ ihe
rusalem. cristi ecclesia est. in qua manat fons
in ablucōem peccatorum. Heretici autem id so
lum ymaginaria ostentacōne faciunt. ideoq; il
lis baptismum non ad remissionem peccatorū
sed ad supplicij testimoniū datur. Pro solo pec
cato originali lugent in inferno nuper nati in
fantuli penas. si renouati per lauacrum nō fue
rint. Pro inde cum causa nup natus dampna
tur infans si non regeneratur quia originis
noxietate perimitur. Cur paruuli peccato ori
ginali carentes per baptismum. ⁊ necdum pro
priū habentes delictū. abestijs penisq; ceteris

lamātur. Nec igitur causa est. Baptismū enim
a pena eterna non a pñtis vite supplicō liberat.
Qd si a pena pñti homines liberarētur p baptis-
mū ipsum putarēt baptismi premiū non illud
eternū. Ergo soluto reatu peccati. manet tamē
quedā tpalis pena ut illa vita feruētius requi-
ratur que sit a penis omnibus aliena. Null⁹ ne-
gat fidelū etiam post baptismū quo peccata de-
lentur cottidie q̄ diu in isto seculo fumus ad de-
um nos debere conuerſi. Qd quāuis sine inter-
missione sit cottidie agēdum nūq̄ tamē fuisse
sufficiat. Qui inē maternis vteris sūt. ideo cum
matre baptisari non pñt. qz qui natus ad huc
scdm adam non est renasci scdm cristum non
potest. Neqz enim dici regeneracō in eum pote-
rit que generacō non precessit. Qui scelerate vi-
uūt in ecclesia ⁊ communicaē nō desinūt ⁊ putāt
se talicōne mūdare. distāt nichil ad emūda-
cōnem pficere sibi dicēte ppheta. Quid est qd
dilect⁹ me⁹ in domo mea fecit scelera multa. ⁊
Nūq̄t carnes sancte auferent a te malicias tu-
as. ⁊ Et apostul⁹. Probet inquit se homo et sic
de pane illo edat ⁊ de calice bibat.

De martirio. Cap. 22.

DEi feruus aduersitate vlla non frangatur
sed pro veritatis defensione. vltro se cer-
tamini offerat nec vmq̄ pro veritate diffidat.

Sepe ex discipul' ad martiriū eligūtur q̄ suos
doctores ad coronā p̄cedūt a q̄ sūt ordine postre
mi sūt nō nūq̄ in certamine primi. Vir s̄ct⁹
vltro se in agone p̄ certamine nō debz p̄ferre
iustit̄e. sed tū si agonis fructū videt vltimū
nō debz dedinare laboris piculū. Qd si maior est
labor q̄ aiarū lucrum dedinādus ē labor quē mi
nimū comitatur augmētum. Vtrumq; enim fe
cit apostol⁹. qui a picul' vltro se dedit. vbi max
imū anime lucrū vidit. et sapienter se periculo
abstulit in quo potiorē laborē quā lucrū esse per
spexit. Vltro se paul⁹ apud ephesū piculis ob
tulit. qui potius piculo lucy vidit. Damasceno
aūt ideo a piculo subtrahit semetipsum q̄ nul
lū piculi ipsius arbitratus ē fructū. Disce quo
mō se ad martiriū offerat q̄sq; vltro. Et quomō
iuxta sētenciā dei cingatur ab altero. et quo nō
vult ipse ducatur. nisi q̄ a p̄f gloriā futurā de
certamine iust⁹ gaudet. et p̄pter passionis vio
lētiam refugit subire quo dolet. Accipe exemplū
ad eūdi sub trepidacōe martiri⁹ De vsu bellādi
in q̄ exercitatus q̄sq; in prelio. et p̄ audaciā cer
tamen ingreditur a p̄ timorem cūctacōe moue
tur. Item accipe exemplū martiri⁹ de repacōe
humani corporis ad salutē. Dum quisq; et de
spe repacōis gaudet et de incōsionibz maloz seu
amatissimis pocul' metuit ac piculo.

Et si apostolus data est virtus signorum propter
 fidem gentium nutritiendam ecclesie tamen data
 est virtus operum propter eandem fidem ornandam. Et
 tamen in ipsis apostolus plus erat mirabilis vir-
 tus operum quam virtus signorum. ita nunc et in eccle-
 sia plus est bene vivere quam signa facere. Quod nunc
 ecclesia non ea miracula facit que sub apostolis fa-
 ciebat. ea causa est quod tunc oportebat mundum
 miraculis credere. nunc vero iam credentem oportet
 bonis operibus choruscare. Nam ideo tunc signa
 fiebant exterius ut interiori fides roboraretur
 iam in fide miracula quicumque requirit. vanam glo-
 riam ut laudetur querit. Scriptum est enim. Lin-
 gue in signum sunt non fidelibus sed infidelibus.
 Ecce signum non est fidelibus necessarium qui iam
 crediderunt sed infidelibus ut convertantur. Nam pau-
 lus pro non credentium infidelitate. patrem publici
 de infirmitate febricium virtutibus curat. Infirmum
 vero thymotheum fidelem non oratione sed
 medicinaliter temperat. Ut noueritis miracula pro
 incredulis non pro fidelibus fieri. Ante quam antichristus
 appareat virtutes ab ecclesia et signa cessabunt
 quatenus eam quasi abiectioris persequatur auda-
 cius. Ob hanc utilitatem cessabunt sub antichristo ab
 ecclesia miracula et virtutes. ut pro hoc sanctorum
 dariat patientia et reproborum que scandalizabunt

leuitas ostēdat et psequēciū audacia ferocior
efficiatur. De antīpō et eius signis. Cap. 26

Omnis qui scdm professionis sue normā aut
nō uiuit aut aliter docet antīpō est. Pleri
q; aut anticristi tempa non visuri sunt et tamē
in membris antīpō inueniēdi sūt. Anteq̄ ueni
at anticristus multa eius mēbra precesserūt. et
prauae adionis merito caput p̄p̄riū preuenerūt
scdm apostoli sententiā q̄ iam iniquitatis mi
sterium opari illū affirmat etiam ateq̄ reuele
tur. Magnitudo signorū facta fiet sub antīpō
ut electi si fieri potest in errorem mittantur. Sed
electi quomō sūt in errorem mittēdi. Ergo ibit in
errorem tūbacōnis ad modicum pre multitudine
prodigiorum. non tamē deiciēdi sunt a stabili
tate sua terrorū impulsu atq; signorū. unde et i
deo ponitur et si fieri potest. q̄ electi p̄ire nō pos
sūt. Sed cito resipiscētes cordis errorem religio
ne coerebūt. sciētes a domino esse p̄diditū ut
dū hoc fecerint aduersarij. non cōturbentur s̄a
cti. Tam mira facturus ē prodigia et signa dū
uenerit antīpō. ut etiā electis q̄ddā cordis ḡig
nae serupulū. Qd tñ cito exsuperet in illi racō p̄
quā ita sciēt in d̄ceptōe reproborū et electorū p̄
bacōe eadē fieri et signa uel prodigia. In q̄ tpe p̄
paciētā gloriofi erūt s̄acti nō p̄ miracula sicut
martīres fuerunt priores. Illi eni et p̄secutores

sustinebūt ⁊ facientes prodia. Pro inde durior
bellū sustinebūt q̄ nō solū cōtra p̄sequentes s̄
etiam cōtra miraculis choruscantes dimicaturi
sunt. Graui⁹ sub antiꝑ̄i tēp̄ibus cōtra eccliam
deseruet synagoga. q̄ in ipso aduentu saluato
ris xp̄ianos esset p̄secuta. Dum i martires dy
abolus iam excreuerit magnā crudelitātē etiam
ligatus. crudelior tamē erit sub antiꝑ̄i tempo
ribus quando etiā erit soluendus. Nā si tanta
ligatus facere potuit quāta solut⁹ faciet. Quā
to pp̄inqui⁹ finē mūdi dyabolus videt. tātō
crudelius p̄secucōnes exercet. ut qui se cōtinuo
dāpnādum cōspiciat. socios sibi multiplicet cū
quibus gehēne ignibus addicatur. Quāto bre
ue temp⁹ sibi videt restauraē dyabolus ut dā
p̄neat. tātō in magna p̄secucōis ira mouetur
diuina iusticia p̄mittente ut glorificentur iusti
sordidētur iniqui. et ut dyabolo durior crescat
dampnacōnis sententia.

De resurrectione.

Cap. 21.

In hacō pacis sanctorū est in hac vita nō
p̄fectio tūc autē erit plenitudo pacis dum
ad dei cōtemplacōem absorpta carnis infirmi
tate cōualuerint. Rursus resurrectio mortuorū
ut apostolus ait in virū p̄fectum. in mensuram
etatis plenitudinis cristi futura est. in etate. s̄
iuuētutis q̄ p̄fectu nō idiget. et absq; idinacōe

defectus in puencone ex vtraq; parte et plena
ē a robusta. Quāuis nūc filiorū dei nomine ho
mines fideles vocentur tamē ex eo q; hanc sui
tutem corrupcōnis patiūtur adhuc iugo serū
tutis addicti sūt accepturi plenā filiorū dei liber
tatem dū corruptibile hoc induet in corrupcō
nem. Nunc deus per speculum videre conatur
in hac vita electorum numerū ad dexteram per
tinētium. a reprobis qui ad sinistram ituri
sunt. ecclesiam dei cōplere in fine autē seculi zya
nia a frumēto disiungit.

De Iudicō. Cap.

28.

Iudicij diē nouit xps. s; in euāgelio dicere
a scire discipulos noluit. nā dū dicat idē
dñs p pphetā. dies vlcōis in corde meo. indicat
se nō nescire. s; nolle indicāe de domo dñi. sicut
scriptum est. Incipit iudiciū quādo electi. do
mus dei hic p flagella iudicātur. Impij vero il
luc ad dāpnacōez iudicādi sunt. Vñ a sequitur
Si autē primum a nobis quis finis eorum qui
non crediderunt. Ad districti examē iudicis.
nec iusticia iusti secura est. n̄ pietate diuina. ut
et ipsa iusticia q̄ quisq; iustus ē. deo iustificāte
iustificetur. alioquin apud deum et ipsa pecca
tum est. Inde est q; ait iob innocentem et im
pium ipse consumit. Consumitur quippe a deo
innocēs. quādo ipsa innocētia liq̄di? requisita

et diuine innocēcie opata nichil efficitur. nisi a
ibi diuine misericordie pietate homo iustificē
Consumitur itē a deo impius. quādo examinis
diuini subtilitate requiritur ei⁹q; detecta impi
etas iudicata dānatur. Consumitur innocens
a impius siml. sine carnis nō pena dāpnacōis
doctus piter a indoct⁹ moriūtur. sed morte car
nis nō pena dāpnacōnis. Omnia autē pgūt ad
vnū locum. dū per mortem corporalem in terrā
a iust⁹ a impius reuertūtur. Retribucō autem
dissimil̄ sicuti per eūdem salomonē dicit̄. Quid
plus hab; sapiēs a stulto n̄ q; illic pgit vbi vi
ta est. Ergo oēs in terrā paritē pgūt. nā vbi vi
ta est nō piter pgūt. Geminū est diuinū iudi
cium. vnū quo a hic iudicātur homines. in fu
turo alterū qui ppterea hic iudicantur ne illic
iudicentur. Ideoq; quibusdā ad purgacōnem
tēpālis pfiat pena. quibusdā vero hic inchoat
dampnacō. a illuc pfecta spatur perditio. In
iudicio reprobī humanitatē xpi in qua iudica
tus est videbūt ne doleant. diuinitatē vero eius
nō videbūt ne gaudeāt. Quib⁹ enim diuinitas
ostenditur vtiq; ad gaudiū monstratur. Pro
diuersitate conscienciarū et mētis apparebit in
iudicō cristus electis a terribil̄ reprobis. Nā q̄
lem quisq; cōscienciā tulerit talem a iudicē ha
bebit. ut manētē in sua tranquillitate cristo ill̄

solis terribilis appereat quos cōsciētia in mal'
accusat. Due sunt differēcie vel ordines homi
nū in iudicō hoc est electoz a reproborū qui ta
men diuidūtur in quatuor. Perfectorum ordo
vnus est q̄ cū dño iudicat. a ali⁹ q̄ iudicat vtri
q; tñ cum xp̄o regnabūt. Similit̄ ordo reproboz
p̄t̄ur in duobus. dū hñ q̄ intra eccl̄iaz sunt ma
li iudicādi sunt a dāpnādi. q̄ vero extra eccl̄iaz
inueniēdi sūt non sūt iudicādi s̄ tñ dāpnan
di. Prim⁹ igit̄ ordo eoz q̄ iudicāt a peunt. op
ponitur illi ordini bonoz de q̄ sunt qui iudicāt
a regnāt. Scd̄s ordo eoz q̄ non iudicātur a pe
unt. opponitur illi ordini p̄fectoz in quo sūt hñ
q̄ nō iudicāt a regnāt. Terci⁹ ordo eoz q̄ iudi
cātur et regnāt illi ordini est strari⁹ de q̄ sūt q̄
iudicāt a peāt. Quertus ordo eoz q̄ nō iudicātur
a regnāt opponitur illi stratio ordini in q̄ sūt q̄
nō iudicātur a peūt. Gemina p̄m̄e sētētia im
pius. dū aut hic p̄cessus p̄ suis meritis mēt̄is
cecit̄ate p̄cūtur. ne veritatē videat. aut dū in
fine dāpnabitur ut debitas penas exsoluat.

De gehēna .

Cap. 29.

Duplex dāpnatoz pena ē in gehēna. quoz
a mētē vrit tristitia a corp⁹ flāma. iux̄ vi
cissitudinē. ut qui mētē tractauerūt qd̄ perfece
rūt corpe simul a aio p̄m̄āt et corpe. ignē ge
hēnā habere ad aliqd̄ lumē. ad aliqd̄ nō habē

hoc est habere lumen ad dampnacionem ut vi
deant impij unde doleant. et non habere ad con
solacionem ne videant vn̄ gaudeant. Apta fit cō
pacio de camino trū pueoꝝ ad exēplum ignis
gehēne. Nam sicut ille ignis nō arsit ad trium
pueoꝝ suppliciu. sed arsit ad oburēda ligamī
na vinculoꝝ. ita ignis gehenne et lucebit mise
ris ad augmētum peuarū ut videant vn̄ doleant
a non lucebit ad cōsolacionem ne videant unde
gaudeant. Inter hui⁹ vite et future infelicitatis
miseriā ml̄ta discrecō est. Illic enim a miseria
est ppter cruciacionem doloꝝ a tenebre ppter lu
cis aduersione. Quoz vnum in hac vita id est
miseria est aliud non est in inferno vtrūq; est

De penis impioꝝ.

Cap. xxx.

Sicut fasciculi lignoꝝ ad obustionem de si
milibus colligantur ita in iudicij die simi
lis culpe reos suis similibus iūgere ut ex equa
pena ostingat quasi in fasciculū quos actio si
miles fecit in malū. Sicut vnusquisq; sc̄d⁹ in
futuro iudicio pro q̄litate virtutū glorificabit̄
ita a vnusquisq; impius pro qualitate facino
rū cōdemnabitur nec dedit in supplicō futuro
dampnacois ordo sed iuxta q̄litate criminū dis
crecō erit penaz. ppheta firmante. De caroꝝ q̄
q; suoꝝ supplicij. ad dē etiā pena defūctis. Sic
apud inferos diuini s̄mo predicat euāgelicus

hic p̄ augēdo inde supplicō dicit etiā psalm⁹ Cō
moti amouēatur filij eius ⁊ mēdicēt. Impij ex
hoc duri⁹ in iudicō puniēdi sūt mētis dolo ē ex
quo visuri sūt iustos glorie b̄titudinē meruisse
Cū d̄is vidētibz est p̄cipit ad⁹ dyabolus. q̄n s̄b
aspectu oim bonoz āgelozū ⁊ hoim cum eis q̄ de
pte eius erūt in ignē eternū m̄trēdus ē. Dū s̄b
latus fuerit dyabol⁹ ut dāpnēt. mlti electi q̄ in
corpe sūt inueniēdi. d̄nō ad iudiciū veniēte me
tu occidēdi sūt vidētes tali s̄tētia impiū esse pu
nitū. Quo terrore purgādi sūt. q̄ si quid eis ex
corpe ad huc p̄c̄i remanserit metu ipō qd̄ dya
bolū dāpnari aspiciūt purgabūē. Hinc est q̄ a
it yob. Cū s̄blatus fuerit timebūt āgeli ex terri
fi purgabūtur. Multos posse p̄ire ex eis in die
iudiciū q̄ nunc electi esse vidētur ⁊ s̄adi dicēte
p̄pheta. Vocabit dominus iudiciū ad ignem ⁊
deuorabit abissum multā ⁊ comedet partem do
mus. Pars quippe domus deuorabitur q̄ illos
etiā infernus absorbebit. quī nūc se esse impre
ceptis celestibz gloriātur. De quibz ⁊ dominus
dicit. Multi dicunt michi in illa die. d̄ne domi
ne nōne in nomine tuo p̄phetauimus. et in tuo
nomine demonia eiecimus ⁊ v̄tutes multas fe
cimus. Tunc cōfitebor illis quia nō noui vos.
Discedite a me qui op̄cāmini iniquitatem nesci
o qui estis.

Non faciet in futurum cor miserum iustorum com-
 passione dampnatorum condolendi affectio
 ubi tantum erit sanctorum de dei contemplatione gau-
 dium ut tristitie nullus tribuatur introitus. Sicut
 copatus color candidus nigro color fit pulchri-
 or. ita et sanctorum requies copata dampnatione ma-
 lorum gloriosior erit. sic iusticia iniusticie. sic vir-
 tus vicio. Crescit ergo sanctorum gloria dum de-
 bita dampnatur impij pena. Post resurrectionem sanctis in carne promissa est celorum ascen-
 sio. dicente ad patrem christo. Volo ut ubi sum e-
 go et ipsi sint mecum. Si enim membra capitibus
 sumus et unus in se et in nobis est christus utique ubi
 ipse ascendit et nos ascensuri sumus.

Explicit liber primus.

Incipit tabula. Secundi libri. ysidori.

De sapientia .	• 1.
De fide .	• 2.
De caritate .	• 3.
De spe .	• 4.
De gratia .	• 7.
De predestinatione .	• 6.
De conuersis .	• 8.
De trimodo genere conuersionis .	• 8.